

	Centrul de Medicină Legală		Cod: Fr.03 PSM 9.1.3	
	Raport de activitate CML pentru anul 2023		ISO 9001:2015	9.1.3
			Data aplicării	26.11.1021
			Ediția:01 Revizia 01	pag. 1 din 36

Ministerul Sănătății al Republicii Moldova

Centrul de Medicină Legală

RAPORT DE ACTIVITATE pentru anul 2023

FEBRUARIE 2024

DIRECTOR
Vasile Șarpe

MD2025, mun. Chișinău, str. Vl. Korolenco, 8

IDNO: 1006601004105

Tel. +373 22 727933

<http://medicina-legala.md/>
cancelaria.cml@cml.gov.md

Cuprins

Prefață.....	3
Abrevieri.....	4
Despre noi	5
Scurt istoric.....	5
Statutul juridic de funcționare	5
Misiune, funcții, atribuții	6
Rezultate 2023.....	7
1. Prestarea serviciilor medico-legale	7
1.1. Organizarea și realizarea serviciilor medico-legale	7
1.2. Asigurarea calității serviciilor medico-legale	10
1.3. Dezvoltarea dialogului cu beneficiarii și instituțiile partenere	12
1.4. Îmbunătățirea cadrului normativ	13
2. Suportul științifico-metodic în domeniul medicinei legale.....	14
2.1. Realizarea cercetărilor științifice în domeniul medicinei legale.....	14
2.2. Elaborarea și/sau actualizarea suportului metodic de realizare a serviciilor medico-legale	14
2.3. Sistematizarea și diseminarea informațiilor privind realizările științifice și inovațiile în domeniul medicinei legale.....	15
3. Realizarea managementului organizațional	17
3.1. Realizarea funcțiilor manageriale: planificare, organizare, control, raportare	17
3.2. Managementul resurselor umane.....	17
3.3. Managementul financiar.....	20
3.4. Managementul logistic	25
3.5. Managementul informațiilor	25
3.6. Managementul comunicării	26
3.7. Managementul calității.....	27
Concluzii	29
Obiective 2024	31
Anexe	32

Prefață

Acest raport de activitate reflectă informații de bază despre Centrul de Medicină Legală și rezultate ale principalelor activități desfășurate pe parcursul anului 2023, modul în care au fost utilizate resursele pentru realizarea misiunii sale.

La baza structurării acestui document au stat cadrul de activități ale CML și planul de activitate al instituției pentru anul 2023.

O serie de activități a fost posibil de realizat cu suportul PNUD prin intermediul proiectului de guvernare eficientă „Consolidarea eficienței și a accesului la justiție în Moldova”, finanțat de Guvernul Suediei, printre care se enumeră:

- Evaluarea necesităților de dezvoltare instituțională;
- Revizuirea legislației privind expertiza judiciară;
- Actualizarea titlurilor de literatură de specialitate;
- Aproximarea cu software modern;
- Formarea experților judiciari în ISO 9001, 17020 și ISO 17025;
- Acreditarea 17025 a secției Toxicologie medico-legală și dezvoltarea în continuare a sistemului integrat de management al calității ISO 9001, 17020 și ISO 17025;
- Dezvoltarea SI GDEJ;
- Elaborată Instrucțiunea privind răspunsul Centrului de Medicină Legală la cazurile de violență în familie;
- Revizuirea Regulamentului privind aprecierea medico-legală a gravității vătămării integrității corporale sau sănătății;
- Elaborarea algoritmului de intervenție a profesioniștilor din sistemul de justiție penală în cazurile de violență în bază de gen și altele

Raportul anual de activitate constă din informații generale referitoare la CML și trei compartimente principale, reieșind din misiunea, funcțiile și atribuțiile instituției: 1.Prestarea serviciilor medico-legale; 2.Suportul științifico-metodic în domeniul medicinei legale și 3.Realizarea managementului organizațional.

Director
Vasile Șarpe

Abrevieri

A2J	Proiectul „Consolidarea eficienței și a accesului la justiție în Moldova”
CML	Centrul de Medicină Legală
CNEJ	Centrul Național de Expertize Judiciare
IMPS	Instituție medico-sanitară publică
ISO	International Organization for Standardization
MS	Ministerul Sănătății
ONG	Organizație non-guvernamentale
OUP	Organul (ofițerul) de urmărire penală
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Republica Moldova
SI/ SIA	Sistem informațional / automatizat
SIM	Sistem integrat de management al calității
STISC	Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică
USMF	Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie

Despre noi

Scurt istoric

Centrul de Medicină Legală este o instituție publică de expertiză judiciară specializată în domeniile medicinei legale și psihiatriei legale.

Activitatea instituției este coordonată, din punct de vedere administrativ, de Ministerul Sănătății.

CML a fost creat la 1 octombrie 1951, denumit inițial Birou de Expertize Medico-Legale (BEML), reorganizat în anul 1996 în Centrul de Medicină Legală.

Realizarea expertizelor medico-legale este asigurată de secții medico-legale teritoriale și republicane, inclusiv secții tanatologice, clinice, pe psihiatrie medico-legală și de laborator (histologie, toxicologie, medico-criminalistic, biologie și investigații molecular-genetice).

CML este baza clinică a USMF „Nicolae Testemițanu”

Statutul juridic de funcționare

CML este persoană juridică cu toate drepturile și obligațiile acordate de legislația în vigoare, dispune de ștampilă cu Stema de Stat, este instituție bugetară și operează financiar prin sistemul trezorerial al Ministerului Finanțelor.

În activitatea sa CML se conduce de Constituția Republicii Moldova, Codul de procedură penală nr.122/2003, Codul penal nr.985/2002, Codul de procedură civilă nr.255/2003, Legea nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, Legea nr. 411/1995 ocrotirii sănătății, Legea nr. 1402/1997 privind sănătatea mentală, Regulamentul Centrului de Medicină Legală aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 58/2010, normele dreptului internațional și alte acte normative.

Misiune, funcții, atribuții

Misiunea Centrului de Medicină Legală constă în oferirea mijloacelor științifico-practice de probă pentru a contribui la înfăptuirea justiției și îmbunătățirea asistenței medicale în scopul respectării drepturilor omului.

Funcțiile de bază și de suport ale CML sunt:

- Prestarea serviciilor medico-legale,
- Suportul științifico-metodic în domeniul medicinei legale și
- Realizarea managementului organizațional.

Atribuțiile instituției reprezintă:

- Organizarea și realizarea serviciilor medico-legale
- Asigurarea calității serviciilor medico-legale
- Dezvoltarea dialogului cu beneficiarii și instituțiile partenere
- Îmbunătățirea cadrului normativ
- Realizarea cercetărilor științifice în domeniul medicinei legale
- Elaborarea și/sau actualizarea suportului metodic de realizare a serviciilor medico-legale
- Sistematizarea și diseminarea informațiilor privind realizările științifice și inovațiile în domeniul medicinei legale
- Realizarea funcțiilor manageriale: planificare, organizare, control, raportare
- Managementul resurselor umane
- Managementul financiar
- Managementul logistic
- Managementul informațiilor
- Managementul comunicării
- Managementul calității

1. Prestarea serviciilor medico-legale

1.1. Organizarea și realizarea serviciilor medico-legale

Pe parcursul anului 2023 au fost planificate 34610 expertize, constatări și cercetări medico-legale, reieșind din dinamica anilor anteriori și s-au efectuat 34546 (99,8%), dinamica și structura fiind reflectată în tabelul 1.1.

Tabelul 1.1.

Dinamica volumului de lucru medico-legal

Nr.	Anul	2021	2022	2023
	Funcții de experți judiciari medico-legali	116,25	116,25	116,25
1.	Examinări persoane/ documente medicale	20464	19470	18922
2.	Examinări cadavre	4836	4424	4431
3.	Expertize în comisie	207	228	203
4.	Investigații histologice	2942	3130	3225
5.	Investigații biologice	1660	1646	1548
6.	Investigații molecular genetice (ADN)	71	100	135
7.	Investigații toxicologice	4993	4662	4535
8.	Investigații medico-criminalistice	154	192	208
9.	Expertiza psihiatrică	1456	1545	1474
TOTAL		36712	35297	34546

Raportând volumul de lucru efectuat la numărul de angajați, reieșind din normativele existente la moment, specifice pentru laboratoarele medico-legale, observăm un volum general de lucru de 132% per instituție (tabelul 1.2), în descreștere, comparativ cu anii 2021 – 141%, 2022 – 147%. Volumul de lucrări medico-legale, raportat la numărul de funcții, se menține mărit, în limita 130%.

Tabelul 1.2.

Volumul de lucru real îndeplinit în 2023

în raport cu normativele statelor de funcții aprobate

nr.	Obiecte de cercetare	Cercetări efectuate	Conform normativelor	Supravolum	Realizat
				Nr.	%
1.	Examinări persoane / documente medicale	18922	16548	+ 2374	112%
2.	Examinări cadavre	4431	3587	+ 844	118%
3.	Expertize în comisie	203	222	- 19	91%
4.	Investigații histologice	3225	1752	+ 1473	184%
5.	Investigații biologice	26231	15420	+ 10811	170%

nr.	Obiecte de cercetare	Cercetări efectuate	Conform normativelor	Supravolum	Realizat
				Nr.	%
6.	Investigații toxicologice	1588 (AD)	421	+ 1167	377%
7.	Investigații medico-criminalistice	208	168	+40	124%
TOTAL					132%

Drept rezultat al revizuirii managementului cadavrelor în anul 2021, volumul de lucru a scăzut de la 7881 autopsii la 4836 în 2021, 4424 în 2022 și 4431 în 2023. Volumul de lucru a scăzut din contul cadavrelor subite, non-medico-legale, însă au crescut volumul și complexitatea cercetărilor de laborator, necesitând soluționarea comprehensivă a tuturor întrebărilor ordonatorilor. În tabelul 1.3 observăm o scădere semnificativă (din 2020) a morții neviolente, ce a scăzut sarcina asupra experților (tabelul 1.4) și a permis concentrarea lucrărilor asupra calității rapoartelor de expertiză.

Tabelul 1.3.

Structura necropsiilor realizate în cadrul
CML în anul 2023 comparativ cu anii 2020 și 2022

nr.	Categoría morții	2020		2022		2023	
		Număr necropsii	(%)	Număr necropsii	(%)	Număr necropsii	(%)
1.	Moarte violentă	2096	26,60	1845	41,70	1743	39,34
2.	Moarte neviolentă	5516	69,99	2293	51,83	2387	53,87
3.	Nestabilită	269	3,41	286	6,47	301	6,79
	TOTAL:	7881	100	4424	100	4431	100

În tabelul 1.1. se observă tendința de scădere a adresărilor persoanelor. În mare parte volumul de lucru scade în teritoriile în care CML nu are secții medico-legale, prin accesul dificil la serviciile medico-legale, problemă alertată sistematic de organele de drept, care sunt principalii beneficiari ai CML. Totodată, în secțiile redeschise recent, în anii 2021, 2022 (Ungheni, Leova, Anenii Noi, Florești) volumul de lucru crește.

În pofida faptului că s-a micșorat numărul de cercetări asupra cadavrului, într-o serie de raioane se menține ridicat volumul de lucru, în special secțiile care deservesc 2 sau 3 raioane (tabelul 1.4).

Tabelul 1.4.

Volumul examinărilor privind persoanele și cadavrele
realizat în 2023 raportat la normative și timpul efectiv lucrat

Nr	Subdiviziunea și statele funcțiilor de experți	Cercetări cadavre		Cercetări persoane/ doc. medicale		Total reali- zat
		Număr necropsii	Realizat	Număr cerce- tări	Realizat	
		2023	%	2022	%	%
1.	Orhei – 1,5	305	302	747	148	225
2.	Cimișlia – 1,5	171	158	788	145	152
3.	Cahul – 1,5	113	106	1008	189	148
4.	Bălți – 3,0	351	167	1303	124	146
5.	Ungheni – 1,5	74	110	574	110	141
6.	Cantemir – 1,5	170	182	427	91	136
7.	Glodeni – 1,0	85	93	753	164	129
8.	Criuleni – 1,5	84	173	197	80	127
9.	Anenii-Noi – 1,0	91	124	467	128	126
10.	Strășeni – 1,5	83	155	258	97	126
11.	Fălești – 1,5	33	134	145	118	126
12.	Râșcani – 1,25	112	131	474	111	121
13.	Tanatologie Chișinău – 11,0	1634	119	19	1	119
14.	Drochia – 1,25	55	62	775	174	118
15.	Edineț – 4,0	394	142	1255	91	117
16.	Leova – 1,0	80	138	271	94	116
17.	Florești – 1,5	80	71	896	159	115
18.	Hâncești – 1,75	118	97	692	113	105
19.	Clinică Chișinău – 4,25	-	-	5483	100	100
20.	Soroca – 1,5	62	58	702	131	95
21.	Comrat – 1,5	56	113	188	76	95
22.	Nisporeni – 1,5	81	76	580	109	93
23.	Rezina – 1,5	106	101	357	68	85

Nr	Subdiviziunea și statele funcțiilor de experți	Cercetări cadavre		Cercetări persoane/ doc. medicale		Total reali- zat
		Număr necropsii	Realizat	Număr cerce- tări	Realizat	
		2023	%	2022	%	%
24.	Șt.Vodă – 1,5	76	73	486	94	83
25.	Călărași – 1,5	17	72	77	65	69
TOTAL CML:		4836	100,66	20464	99,77	100

Notă: În rândurile umbrite cu galben sunt evidențiate secțiile care au fost închise în anul 2023 (Criuleni – decesul expertului, Strășeni, Fălești – demisie a expertului pe motiv de pensie, Comrat – concedierea expertului pentru încălcări grave, Călărași – demisia expertului din proprie inițiativă).

Tot din tabelul 1.1. observăm că numărul de expertize psihiatrico-legale se menține la cifre înalte, solicitări fiind mult mai multe. Secțiile respective sunt nevoite să programeze pentru luni înainte o expertiză psihiatrică sau/și psihologică.

Odată cu alinierea Republicii Moldova la o serie de convenții, tratate internaționale în privința respectării drepturilor omului au crescut și cerințele față de lucrările medico-legale. În tabelul 1.5, observăm o serie de lucrări, care au fost dizolvate în volumul general de lucrări, însă dacă se calculează și acest timp, volumul de lucru depășește cu mult mai mult.

Tabelul 1.5.

Alte activități medico-legale (număr de activități)

nr/o	Tipul de activitate	2020	2021	2022	2023
1	Pretinse cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant	228	217	231	314
2	Cazuri discutate la conferințe clinico-anatomice	42	27	25	9
3	Participări la judecată, audieri, etc.	286	255	323	240
4	Cercetări la fața locului	1057	1837	1928	1912

1.2. Asigurarea calității serviciilor medico-legale

În anul 2023 s-a pus în continuare accent pe calitatea expertizelor medico-legale.

În așa mod, la nivelul managementului de top (director, secția Evaluare și monitorizare) s-a elaborat un Plan de efectuare a controalelor programate, dar s-au realizat și controale inopinate, neprogramate reieșind din plângerile și semnalele parvenite, după cum urmează:

- secțiile tanatologie și clinică din Chișinău au fost monitorizate sistematic, pe tot parcursul anului, evaluându-se peste 300 rapoarte de expertiză
- trimestrial au fost recenzate rapoartele eliberate de secțiile de laborator ale CML
- secțiile teritoriale au fost controlate în întregime la începutul anului, pe perioada totalizărilor (ianuarie-februarie), prin solicitarea prezentării rapoartelor de expertiză pentru lunile noiembrie-decembrie, examinându-se peste 700 rapoarte de expertiză a cadavrului, peste 3000 rapoarte de expertiză/constatare a persoanelor și în baza documentelor medicale
- în afară de aceasta, au fost verificate toate secțiile de laborator, secțiile de expertiză psihiatrico-legală, în privința corectitudinii documentării, calității serviciilor prestate.
- au fost realizate 11 controale cu deplasări în teritoriu

În anul 2021 au fost obținute Certificat de Acreditare, eliberat de ANSP și Certificat de conformitate ISO 9001:2015, iar în anul 2022 s-a creat un Sistem Integrat de Management, incluzându-se ISO 9001:2015, ISO 17025:2018, 17020:2012. În ianuarie 2023 Secția Toxicologie medico-legală a Centrului de Medicină Legală a obținut Certificatul de Acreditare SM EN ISO/IEC 17025/2018. La moment se lucrează în direcția consolidării SIM și extinderea ISO 17025 pentru secția Biologie, 17020 cercetarea cadavrului și a persoanei.

La nivelul managementului mijlociu (șefii de secții) se realizează verificări continue ale rapoartelor de expertiză, pentru fiecare subdiviziune în parte.

Pe toată perioada anului 2023 a fost asigurată în 100% cazuri consultarea continuă a experților judiciari pe diferite probleme complexe de cercetare medico-legală, la toate nivelele.

Prin intermediul sistemului de management al calității și prin mecanisme administrative s-a realizat consultarea experților judiciari privind implementarea uniformă și corectă a SIM, prevederilor cadrului normativ în activitatea practică.

Un mecanism de control și ridicare al calității reprezintă și feedbackul beneficiarilor – poliției, procuraturii. Urmare acestui exercițiu s-au constatat diverse neconformități, inclusiv majore, pentru care s-au aplicat sancțiuni administrative. Totodată, beneficiarii manifestă dezinteres față de feedbackul activ, foarte puțini trimit feedback prin formularul electronic, din care considerente analiza lor devine nereprezentativă.

Anual se sistematizează neconformitățile și se propun tematici pentru perfecționarea nivelului de cunoștințe.

Prin generalizarea problemelor, neajunsurilor, neconformităților în domeniul prestării serviciilor medico-legale au fost elaborate și prezentate propuneri de soluționare și diminuare a lor, cum ar fi:

- stabilirea necesităților de instruire (webinare, cursuri de educație medicală continuă (EMC) și altele)
- tematici propuse pentru EMC
- constatarea necesităților de asigurare a logisticii și infrastructurii pentru efectuarea serviciilor calitative
- propuneri privind actualizarea/modificarea procedurilor operaționale, actelor normative interne și externe

1.3. Dezvoltarea dialogului cu beneficiarii și instituțiile partenere

Pentru îmbunătățirea satisfacției beneficiarilor de serviciile prestate de CML s-au realizat următoarele acțiuni:

- s-au realizat o serie de ședințe comune cu reprezentanți ai Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Inspectoratului General al Poliției, Direcției generale de Urmărire Penală, dar și ONG-uri, asociații orientate în protecția victimelor diverselor forme de violență
- se propune beneficiarilor evaluarea satisfacției, însă se constată o pasivitate a respondenților
- s-a lucrat la identificarea problemelor și deficiențelor în comunicare cu beneficiarii prin intermediul adresărilor, feedbackurilor din partea beneficiarilor, cu întreprinderea măsurilor de îmbunătățire, după caz
- s-a îmbunătățit comunicarea cu instituțiile partenere, inclusiv instituțiile similare de expertiză judiciară din țară

Pentru o mai bună comunicare cu ordonatorii expertizelor a fost elaborat un Ghidului de bune practici cu privire la dispunerea expertizelor judiciare, destinat organelor de drept (proiect susținut de PNUD, cu implicarea IRP). Ghidul se difuzează în varianta electronică, în mod gratuit.

S-au petrecut o serie de întâlniri cu beneficiarii (reprezentanții organului de urmărire penală) privind consultarea lor în domeniul prestării serviciilor medico-legale, cu precădere referitor la expertiza cadavrului, persoanei, documentelor medicale, cercetarea la fața locului.

Pe tot parcursul anului colaboratorii implicați au participat la lucrările consiliilor metodico-științifice de specialitate din cadrul USMF „Nicolae Testemițanu”, CNEJ.

1.4. Îmbunătățirea cadrului normativ

Pentru asigurarea unui cadru normativ adecvat privind organizarea și realizarea calitativă a serviciilor medico-legale, CML a participat la revizuirea cadrului normativ existent în domeniul expertizelor judiciare, cu elaborarea propunerilor de îmbunătățire/modificare și prezentarea acestora autorităților publice competente, inclusiv acțiuni de avizare:

- Proiect de modificare a salarizării personalului CML, aprobat în Parlament
- Proiect de ROF al CML, înaintat la MS
- Regulamentul de apreciere a gravității vătămării integrității corporale sau sănătății HG 534/2023
- Aviz proiect HG Regulamentul cadru cu privire la activitatea Centrului de Justiție Familială și Standardelor minime de calitate
- Aviz proiect HG pentru pilotarea Serviciului Integrat regional pentru victimele violenței sexuale
- Aviz proiect Programului Național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie în Republica Moldova pentru anii 2023-2027 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia
- Aviz proiect HG pentru aprobarea Programului pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane pentru anii 2024-2028
- Aviz proiect DG cu privire la aprobarea Regulamentului Comisiei Specializate create în cadrul Consiliului național pentru drepturile omului
- Aviz proiect HG cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Serviciului social pentru victimele violenței în familie și a Standardelor minime de calitate
- Analiza cadrului normativ aferent domeniului expertizei judiciare (Grup de lucru – Ordin MJ nr.134, din 15.10.2021)
- Acțiuni participative și de consultanță în evaluarea funcționalității sistemului și domeniilor de expertiză judiciară.

2. Suportul științifico-metodic în domeniul medicinei legale

2.1. Realizarea cercetărilor științifice în domeniul medicinei legale

Suportul științifico-metodic în cadrul CML este realizat în strânsă colaborare cu USMF „Nicolae Testemițanu”

S-au realizat studii de doctorat, CML fiind ca bază clinică, pe temele „Divergențele dintre diagnosticul clinic și medico-legal în traumele mecanice”, „Tortura fizică în Republica Moldova din perspectivă medico-legală” și „Identificarea medico-legală a victimelor violenței în familie”.

A fost susținută o teză de doctor: „Divergențele dintre diagnosticul clinic și medico-legal în traumele mecanice” în luna mai 2023, de către A. Bondarev, angajat al secției Analitică-științifică.

Au fost elaborate și publicate 21 lucrări științifice, inclusiv 4 certificate de inovator.

2.2. Elaborarea și/sau actualizarea suportului metodic de realizare a serviciilor medico-legale

Centrul de Medicină Legală continuă să integreze metoda și tehnica expertizelor medico-legale în sistemul de management al calității, astfel elaborându-se mai multe proceduri și instrucțiuni de lucru:

- PSM 13 – Raportarea rezultatelor. Cerințe pentru întocmirea rapoartelor medico-legale
- PSM 04 – Supravegherea și controlul infecțiilor nosocomiale
- PSM 06 – Managementul resurselor umane
- PSM 07 – Asigurarea confidențialității
- PG-B 7.4-1 – Manipularea obiectelor de cercetare prezentate pe calea externă
- PG-B 7.4-2 Manipularea obiectelor de cercetare prezentate pe calea internă
- IL 01 PO 26.01 Stabilirea prezenței sângelui cu TB
- IL 02 PO 26.01 detectarea hemoglobinei umane cu teste imunologice rapide
- IL 03 PO 26.01 detectarea spermei PSAi cu teste rapide
- IL 04 PO 26.01 detectarea amilazei cu teste rapide
- IL 05 PO 26.01 detectarea prezenței sângelui
- Extracția ADN cu kitul PrepFiler BTA Forensic Kit
- Quantificarea ADN –ului extras cu kit-ul Quantifiler® Trio
- Amplificarea ADN cu kitul GlobalFiler
- Determinarea monoxidului de carbon în sânge total prin metoda spectrometrică cu utilizarea curbei de calibrare

- Determinarea monoxidului de carbon în sânge total prin metoda spectrometrică cu utilizarea curbei de calibrare

2.3. Sistematizarea și diseminarea informațiilor privind realizările științifice și inovațiile în domeniul medicinei legale

Pentru o bună informare cu privire la activitățile științifice în domeniul medicinei legale a fost gestionat Calendarul de anunțuri privind foruri științifice naționale și internaționale destinate pentru experții judiciari (33 anunțuri) .

În anul 2023 CML a organizat singular și în parteneriat conferințe, mese rotunde, simpozioane și alte evenimente științifice, după cum urmează:

- Conferința științifico-practică internațională „Cercetarea calitativă a locului săvârșirii faptei – factor important în efectuarea expertizelor judiciare ulterioare” (14.04.2023, cu CNEJ)
- Webinarul republican al serviciului medico-legal din RM cu genericul „Principiile de elaborare a diagnosticului medico-legal și standardizarea documentării cercetărilor medico-legale” (25.05.2023, CML)
- Conferința științifică a anesteziologilor și reanimatologilor din Republica Moldova cu participare internațională (08.09)
- Conferința Internațională de Medicină Legală, ediția a VI-a, Cluj-Napoca, România (28.09-01.10.2023)
- Webinarul republican al serviciului medico-legal din RM cu genericul „Actualități privind organizarea expertizei în cazurile de tortură și aprecierea gravității vătămării corporale sau sănătății” (12.10.2023, CML)
- Conferința Științifică națională cu participare internațională „Dimensiuni private și publice în drept medical” (14.12.2023, cu USM)

Informarea eficientă a angajaților CML a asigurat participarea la 44 foruri științifice (conferințe, mese rotunde, simpozioane, ateliere) în țară și peste hotarele ei (lista se anexează), inclusiv 11 comunicări și 2 postere.

Din activitățile științifico-practice, inclusiv cu participare fizică, de colaborare cu instituții similare din țară și de peste hotare pot fi enumerate:

- 2 cercetări interlaboratoare
- 3 încercări de Comparări Interlaboratoare
- Participare în calitate de membru la organizații/rețele de profil, societăți științifice, care includ instituții similare
- Coordonarea și evaluarea lucrărilor de absolvire, tezelor de licență / master / doctor / doctor habilitat

- Schimb de experiență cu instituții similare peste hotarele țării, inclusiv cu deplasări (Georgia, or. Tbilisi)

Centrul de Medicină Legală deține și gestionează unica bibliotecă din Republica Moldova în domeniul medicinei legale, înregistrând următoarele activități:

- Achiziționarea abonamentelor la reviste științifice
- Crearea bazei de date electronice
- Obținerea titlurilor bibliografice noi
- Marcarea și clasificarea titlurilor bibliografice
- Includerea titlurilor bibliografice în baza de date

3. Realizarea managementului organizațional

3.1. Realizarea funcțiilor manageriale: planificare, organizare, control, raportare

Începând cu anul 2021 au fost incluse o serie de abordări noi și metodice în ce privește managementul organizațional, care continuă până în prezent, cu îmbunătățiri, în raport cu necesitățile CML.

A fost elaborat planul de activitate a CML pentru anul 2023, având la bază indicatorii de produs pentru fiecare din activitățile și acțiunile propuse în anul de gestiune, dar și termenii de realizare, responsabili de activități. Planul de activitate a fost structurat reieșind din cadrul de activități ale CML, domenii, subdomenii, definindu-se obiectivele operaționale, rezultatele așteptate, indicatorii de rezultat.

În baza Planului general de activitate 2023 al instituției au fost repartizate și dezvoltate planurile anuale de activitate pentru fiecare subdiviziune, urmărindu-se trimestrial realizarea indicatorilor.

Au fost definitivat „Programul de dezvoltare strategică pentru anii 2023-2025”.

3.2. Managementul resurselor umane

Pentru anul 2023 conform schemei de încadrare au fost aprobate 324,25 funcții, inclusiv 33,25 (10,3%) unități de conducere și 291 (89,7%) unități de execuție. Actualmente, ținând cont că 38,5 (11,9%) din unități continuă să fie „înghețate” prin moratoriul stabilit prin HG 672/2019, pot fi ocupate 285,75 posturi, din care în prezent sunt ocupate doar 268,75 (82,2%) posturi de muncă, inclusiv 11,5 prin cumul extern, ce atestă un deficit al forțelor de muncă (tabelul 3.1.).

Tabelul 3.1.

Resursele umane ale Centrului de Medicină Legală
(finele anului 2023)

Funcții	Scriptic	Pot fi ocupate	Ocupate	Persoane fizice	F	B	Pensionari	
							F	B
Personal medical superior	128,75	116,25	110,0	90	26	64	4	9
Personal medical mediu	73,5	55,5	53,5	38	34	4	11	0
Registratori medicali	21,5	19,5	19,0	16	16	0	2	0
Personal inferior	77	71	64,0	50	32	18	15	3
Alt personal	23,5	23,5	22,5	21	11	10	1	2
Total	324,5	285,75	268,5	215	119	96	33	14

Fluctuația de personal a constituit 10,1%, iar raportul de angajați, față de eliberați – 90,9%, iar după cum vedem în tabelul (tabelul 3.2) ce urmează raportul angajați/eliberați al medicilor legiști reprezintă cea mai joasă cifră – 50% și chiar dacă este în creștere cu anul 2022 (20%), oricum la moment se menține destul de alarmantă.

Tabelul 3.2

Fluctuația de personal în CML

Funcții	Angajați	Demisionați	Raportul %
Experți judiciari medico-legali	4	8	50
Experți stagieri	2	2	100
Medici rezidenți	4	0	400
Medici consultanți	0	0	0
Personal medical mediu	4	3	133
Personal inferior	6	8	75
Alt personal	0	1	0
Total	20	22	90,9

Personalul implicat direct în lucrări medico-legale, excluzând personalul auxiliar/de suport, prin tabelul de mai jos (tabelul 3.3) înregistrează următoarele date după rata ocupării posturilor, dar și structura lor după ierarhie și nivel.

Tabelul 3.3

Structura și rata ocupării funcțiilor în CML

Posturi ocupate	Conform statului de personal	Angajați la 31.12.2023	Rata ocupării posturilor
Total	300,75	194	64,50%
<i>După ierarhie</i>			
- Funcții de conducere	33,25	30	90,22%
- Funcții de execuție	267,5	164	61,30%
<i>După nivelul funcției</i>			
- Personal de nivel superior (medici-legiști)	128,75	90	69,90%
- Personal medical de nivel mediu (asistenți, laboranți)	73,5	38	51,70%
- Personal de nivel inferior (registratori medicali, infirmieri, autopsieri)	98,5	66	67,00%

Centrul de Medicină Legală se continuă să se confrunte cu o lipsă considerabilă de medici legiști, specialiști care se pregătesc în decurs de nouă ani de studii universitare și postuniversitare. Așa cum CML este o instituție republicană, cu secții teritoriale în raioanele și municipiile țării, din cauza lipsei medicilor legiști într-o serie de raioane secțiile teritoriale nu funcționează, cum ar fi: Briceni, Ocnița, Dondușeni, Fălești, Sângerei, Șoldănești, Călărași, Telenești, Strășeni, Criuleni, Dubăsari, Ialoveni, Căușeni, Basarabeasca, Comrat, Ceadâr-Lunga, Taraclia, Vulcănești, iar în mai multe raioane (Râșcani, Edineț, Drochia, Nisporeni, Hâncești) medicii legiști sunt pensionari și este riscul închiderii secțiilor din motivul pensionării.

Este de menționat, că în anul 2023 doi angajați ai CML, experți judiciari medico-legali, șefi de secții, apți de muncă au plecat din sistem din cauza motivării financiare nesatisfăcătoare și, chiar dacă au fost operate majorări salariale pentru aceste funcții în luna octombrie 2023, niciunul din ei nu au revenit înapoi. Situații similare s-au întâmplat și în anii precedenți, ex.: Telenești, Anenii Noi, Chișinău și altele.

În așa mod, Centrul de Medicină Legală este în incapacitate de deservire uniformă a populației cu servicii medico-legale, servicii necesare în majoritatea crimelor îndreptate împotriva vieții, sănătății și demnității populației.

Organele de drept (poliția și procuratura din Telenești, Cahul, Căușeni, Călărași, UTAG și altele) au alertat de mai multe ori această problemă, dar și faptul că din cauza lipsei medicului legist în teritoriu devin imposibile examinarea mai multor crime, prin lipsa medicului legist la fața locului, refuzul sau imposibilitatea victimelor diferitor forme de violență de a se deplasa pentru examinare medico-legală în secțiile medico-legale învecinate, în special păturile vulnerabile ale populației.

Situația s-a creat de-a lungul anilor, din cauza sistemului defectuos de salarizare, cu diferențiere în sens negativ a bugetarilor, în care se încadrează și medicii legiști.

În luna octombrie 2023, după mari eforturi, motivări, argumentări, cu suportul Ministerului Sănătății și Comisiei parlamentare protecție socială, sănătate și familie au fost operate majorări ale salariilor angajaților CML, inclusiv ale medicilor legiști, însă nu în măsura în care profesia de medic legist să devină mai atractivă.

Totodată, s-a promis revenirea la această problemă în anul 2024, de altfel, majorările din 2023 devin non-sens, iar specialitatea continuă declinul, instituția rămânând necompetitivă pe piața muncii din domeniul medical.

Această problemă rămâne a fi rezolvată parțial și neeficient.

Centrul de medicină legală a depus eforturi privind orientarea profesională și a organizat/participat în mai multe activități de vizibilitate instituțională, de promovare a imaginii CML și a specialității de medic legist (Jurnal TV „Fii sănătos”, Radio Modova,

Promo-lex și altele), însă tendințele actuale sunt motivarea financiară și orientarea absolvenților spre specialitățile cu risc redus.

Deci, o specialitate cu risc major, complexă, dificilă, care necesită implicare profesională de cea mai înaltă calitate, cum este medicina legală, în condițiile și tendințele moderne de dezvoltare a științelor medicale, nu are nici o șansă, dacă nu este motivată corespunzător financiar.

3.3. Managementul financiar

Bugetul anului 2023 a fost planificat reieșind din analiza executării bugetului în ultimii 2-3 ani și estimarea resurselor necesare pentru anii următori.

În anul 2023 bugetul Centrului de Medicină Legală a fost aprobat cu – 68 865,5 mii lei, după rectificatul bugetului de stat el a fost majorat cu 5 901,3 mii lei, fiind precizat în mărime de – 74 766,8 mii lei.

Bugetul instituției în anul de referință a fost valorificat în proporție de 97,3% și respectiv bugetul executat a constituit – **72 717 181,75 lei**, care examinat prin prisma surselor de venit se constată (figura 3.1):

- finanțare de la bugetul de stat – 42 003 998,12 lei (cod Eco 149800);
- venituri de la prestarea serviciilor cu plată și locațiune - 30 988 509,43 lei, dintre care:
 - o Cod Eco 142310 „Încasări de la prestarea serviciilor cu plată” - 30 791 018,07 lei;
 - o Cod Eco 142320 „Plata pentru locațiunea bunurilor patrimoniului public” - 197 379,58 lei.

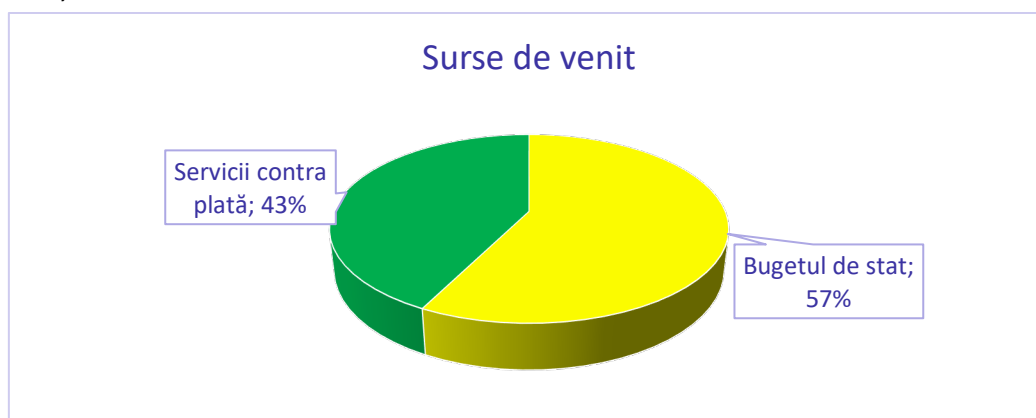

Figura 3.1. Ponderea surselor de venit ale CML

În anul 2022, planul precizat la veniturile din prestarea serviciilor cu plată și comodat a fost de 24 800 mii lei, executate venituri din prestarea serviciilor cu plată – 30 988,5 mii lei, de unde rezultă executarea planului anual, la prestarea serviciilor cu plată, **în mărime de – 124,95% .**

Pe perioada raportată, s-au înregistrat și Venituri efective cu titlu gratuit, din donații și alte venituri în valoare sumară de **941 248,55 lei**, după cum urmează:

- Donație de la Asociația obștească HOMCARE cu susținerea UNFPA, în cadrul proiectului "Sporirea capacităților sistemului de sănătate de a dezvolta și implementa politici și programe la toate nivelele care asigură acces egal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă și drepturile reproductive de înaltă calitate" pentru unitatea VVFS din secția Clinică medico-legală – butelii din plastic, coșuri, calculator, sarcina, halate, etc.- 142 355,95 lei
- Donație de la AO Institutul de Reforme Penale – " Ghidul ordonatorului de expertize judiciare ro/ru" – 3 137,04 lei;
- Donație de la AO Institutul de Reforme Penale – "curs E-Learning, inclusiv materiale didactice" – 47 000,00 lei;
- Donație de la AO HOMCARE cu susținerea UNFPA, în cadrul proiectului "Sporirea capacităților sistemului de sănătate de a dezvolta și implementa politici și programe la toate nivelele care asigură acces egal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă și drepturile reproductive de înaltă calitate" pentru unitatea VVFS din secția Clinică medico-legală - 734 624,47lei;
- Donație de la AO Centrul Media pentru tineri – masă și scaun – 2 049,99 lei;
- serului standard ABO de la Centrul National de Transfuzie a sângelui – 4 763,00lei;
- certificate medicale constatatoare a decesului primite de la Agenția Națională pentru Sănătate Publică, în sumă de 4 320,00lei;
- casarea mijloacelor fixe uzate și nimicirea documentelor cu termenii de păstrare expirați (metal uzat în valoare de 1 898,10 lei și maculatură în valoare de 1 100,00 lei).

Bugetul executat în anul 2023 a constituit 74 766 800,00 lei și reprezintă structura din tabelul 3.4, iar evoluția comparativă cu anul 2022 - tabelul 3.5.

Tabelul 3.4.

Structura bugetului executat în anul 2023

Indicatori	Clasificația economică	Executat (mii lei)	Proporția din totalul cheltuielilor în anul 2023
Retribuirea muncii angajaților	211	47 847,5	65,46%
Contribuții și prime de asigurări obligatorii	212	13 875,5	18,98%
Bunuri și servicii	220	6 109,8	8,36%
Prestații sociale	270	534,4	0,73%
Alte cheltuieli	280	5,8	0,01%

Indicatori	Clasificația economică	Executat (mii lei)	Proporția din totalul cheltuielilor în anul 2023
Procurări de active nefinanciare	300	4 726,1	6,46
Total	x	72 717,2 mii lei + 381,9 mii lei (tineri specialiști)	100%

După cum observăm, mijloacele financiare alocate în anul 2023 Centrului de Medicina au fost destinate preponderent retribuirii muncii, constituind în valoare sumară 61723 mii lei sau $\approx 84,4\%$ din structura cheltuielilor.

În acest mod se conturează importanța resurselor umane în desfășurarea proceselor instituționale.

Tabelul 3.5.

Evoluția cheltuielilor CML în perioada 2021-2022

Denumirea cheltuielilor	K6	anul 2022		anul 2023	
		Mii lei	%	Mii lei	%
Retribuirea muncii angajaților	211	36 471,2	61,15	47 847,5	65,46%
Contribuții și prime de asigurări obligatorii	212	10 577,1	17,74	13 875,5	18,98%
Bunuri și servicii	220	7 105,6	11,91	6 109,8	8,36%
Prestații sociale	270	745,2	1,25	534,4	0,73%
Alte cheltuieli	280	5,0	0,01	5,8	0,01%
Procurări de active nefinanciare	300	4 737,4	7,94	4 726,1	6,46
Total	x	59 641,5	100	73 099,1	100

În anul 2023 comparativ cu anul 2022 ponderea cheltuielilor salariale în structura totală a cheltuielilor a crescut $\approx 5\%$, dar cheltuielile la procurările de bunuri și servicii au scăzut cu 3,55%, fiind limitați la maxim pentru servicii de reparații.

Această limitare tergiversarea îmbunătățirii condițiilor de mediu pentru beneficiari și personal, dar și a eficienței energetice a CML.

La fel în anul 2023 avem o scădere a ponderii prestațiilor sociale cu 0,52%, comparativ cu perioada similară a anului 2022.

Dacă revenim la executarea bugetului observăm, că în anul 2023, neexecutarea alocațiilor bugetare au constituit **2,7%** sau **1774,3 mii lei** din următoarele motive:

- Cod Eco. nivel k6 (211180 – Remunerarea muncii angajaților conform statelor):
- Cod Eco. nivel k6 (212100 – Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii):
- Cod Eco. nivel k6 (222110 – Energie electrică): soldul alocațiilor neexecutate – 404,7 mii lei. A fost alocată suma cu rezervă în legătură cu criza energetică din anul 2022, dar pe parcursul anului prețul la energia electrică a scăzut considerabil, și suma pe contract a rămas neexecutată.
- Cod Eco. nivel k6 (222130 – Energie termică): soldul alocațiilor neexecutate – 250,7 mii lei. Ca și în cazul energiei electrice, a fost alocată suma cu rezervă în legătură cu criza energetică din anul 2022, dar pe parcursul anului prețul la energia termică a scăzut, formându-se economii.
- Cod Eco. nivel k6 (222300 – Servicii de locațiune): soldul alocațiilor neexecutate – 267,6 mii lei. Au fost înregistrate contracte de locațiune și comodat cu majoritate IMSP-urilor în incinta cărora își desfășoară activitatea secțiile medico-legale raionale ale CML. Soldul neexecutat se datorează faptului că pe parcursul anului au fost micșorate prețurile pentru energia electrică și energia termică, dar și urmare a închiderii secțiilor medico-legale din Comrat, Strășeni, Călărași, Criuleni și rezilierii contractelor.
- Cod Eco. nivel k6 (222500 – Servicii de reparații curente): soldul alocațiilor neexecutate – 33,7 mii lei, se datorează în mare parte economiilor formate în urma publicării procedurii de achiziție cu costuri mici nr. ocds-b3wdp1-MD-1700657579629 din 22.11.2023 privind achiziționarea serviciilor de deservire, diagnosticare și alimentare cu agent frigorific a climatizoarelor. Suma planificată pentru aceste servicii a fost de 53,5 mii lei (inclusiv TVA), iar operatorul economic câștigător a prezentat oferta în sumă de 36,2 mii lei (inclusiv TVA). Totodată, a rămas sold neexecutat pe contractul privind prestarea serviciilor de deservire și reparație a utilajului de laborator, așa cum lucrările de reparație curentă a acestora au fost efectuate în momentul apariției defecțiunii, conform solicitărilor pe parcursul anului.
- Cod Eco. nivel k6 (222600 – Formare profesională): soldul alocațiilor neexecutate – 15,3 mii lei. În luna august au fost înaintate propuneri de modificare a alocațiilor bugetare din contul majorării încasărilor de la prestarea serviciilor contra plată, pentru a putea achiziționa cursuri de formare profesională pentru personalul financiar-contabil. Așa cum alocațiile au fost modificate la data de 26.10.2023, nu am dispus de suficient timp pentru a le putea valorifica integral.
- Cod Eco. nivel k6 (222710 – Deplasări de serviciu în interiorul țării): soldul alocațiilor neexecutate – 34,2 mii lei. Deplasările se achită în dependență de prezentarea șefilor de secții raionale la sediul CML.
- Cod Eco. nivel k6 (222810 – Servicii medicale): soldul alocațiilor neexecutate – 199,2 mii lei, se datorează neexecutării în întregime a contractului nr. 26-SR din 16.03.2023

cu privire la achiziționarea serviciilor spitalicești și conexe urmare a scăderii numărului de persoane arestate și nearestate ce necesită expertiză psihiatrico-legală.

- Cod Eco. nivel k6 (222940 – Servicii de pază): soldul alocațiilor neexecutate - 122,1 mii lei, se datorează faptului că pe parcursul anului 2023 au fost închise 4 secții medico-legale raionale (Comrat, Strășeni, Călărași, Criuleni) și au fost întocmite acorduri de micșorarea a contractului privind achiziționarea serviciilor de pază.
- Cod Eco. nivel k6 (222990 – Servicii neatribuite altor aliniate): soldul neexecutat de – 147,6 mii lei, conform următoarelor circumstanțe:
 - Menționăm, că la articolul dat a fost alocată suma cu rezervă. Conform Planului de Achiziții Publice pentru anul 2023, urma a fi achiziționate servicii de audit, însă acestea au fost considerate neoportune, atât timp cât nu a fost finalizată acțiunea de integrare a Sistemului de Management al Calității ISO 17025. Totodată, contractul privind prestarea serviciilor de colectare, transportare, neutralizare și valorificare a deșeurilor medicale nu a fost executat în întregime, așa cum cantitatea acestora a fost mai mică decât în anul precedent.
- Cod Eco. nivel k6 (273500 – Indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă): soldul neexecutat de – 67,6 mii lei, se datorează numărului mai mic de cazuri de acordare a concediilor medicale achitate de angajator.
- Cod Eco. nivel k6 (311120 – Reparații capitale ale clădirilor): soldul neexecutat de – 129,7 mii lei. În luna august au fost înaintate propuneri de modificare a alocațiilor bugetare din contul majorării încasărilor de la prestarea serviciilor contra plată, pentru a putea asigura achitarea lucrărilor de reparații capitale în caz de majorare cu 15% a sumei contractului, conform articolului nr. 76 din Legea 131/2015 privind achizițiile publice. Până la urmă suma contractului a fost majorată doar cu 5%.
- Cod Eco. nivel k6 (316110 – Procurarea uneltelor și sculelor, inventarului de gospodărie): soldul neexecutat de – 11,1 mii lei. A fost planificată achiziționarea mobilei de birou, însă s-a optat pentru contractarea serviciilor de proiectare a acesteia, iar achiziționarea va fi efectuată în anul 2024, pe platforma achiziții.md.
- Cod Eco. nivel k6 (331110 – Procurarea combustibilului, carburant lubrifiant): soldul neexecutat de – 24,8 mii lei. Din cauza instabilității pe piața carburanților înregistrate la sfârșitul anului 2022, a fost planificată suma cu rezervă la articolul dat. Așa cum prețul motorinei s-a stabilizat pe parcursul anului 2023, nu a fost necesar de a majora contractul de achiziționare a produselor petroliere, acesta executându-se în dependență de kilometrajul parcurs de autoturismele CML.
- Cod Eco. nivel k6 (334110 – Procurarea medicamentelor și materialelor sanitare): soldul alocațiilor neexecutate – 62,2 mii lei, se datorează economiilor formate urmare a publicării procedurilor de Licitatie publică, Cererea Ofertei de Preț și Achizițiilor cu costuri mici privind achiziționarea reactivilor și consumabilelor de laborator cât și a micșorării cotei TVA pentru unele poziții din contractele înregistrate.
- Totodată, operatorul economic cu care a fost încheiat contractul nr. 61 din 25.05.2023, prin scrisoarea nr. 202301I08751 din 20.12.2023 ne-a comunicat despre

imposibilitatea livrării tuturor produselor contractate, din cauza introducerii restricției privind exportul unor categorii de mărfuri de către Uniunea Europeană, iar soldul neexecutat pe contract este de 21,4 mii.

- Cod Eco. nivel k6 (339110 – Procurarea altor materiale): soldul alocațiilor neexecutate – 24,5 mi lei, se datorează faptului că a fost modificată procedura de prelevare a materialului biologic. Anterior, materialului biologic se preleva în borcane de sticlă, însă în anul curent au fost achiziționate containere din plastic pentru prelevarea sângelui și urinei, acestea fiind procurate de la cod ECO 334110..

3.4. Managementul logistic și al infrastructurii

Managementul logistic și al infrastructurii a avut drept obiectiv operațional îmbunătățirea managementului logistic și al infrastructurii, optând pentru necesități instituționale asigurate cu mijloace tehnice, echipament și consumabile; servicii medico-legale prestate fără întreruperi din cauza aspectelor logistice și personal satisfăcut de mediul fizic la locul de muncă.

Pentru obținerea rezultatelor propuse au fost înregistrați următorii indicatori:

- executarea achizițiilor conform procedurilor operaționale privind organizarea achizițiilor publice, dar și în conformitate cu legislația în vigoare
- executarea achizițiilor, conform planului de achiziții pentru anul 2023 (<http://medicina-legala.md/ro/achizitii/>)
- analiza Notelor de solicitare privind asigurarea cu mijloace tehnice a subdiviziunilor, cu infrastructura necesară și includerea lor în proiectul planului de achiziții în propunerile de buget
- ajustarea și aprobarea planului de achiziții pentru anul 2024, conform devizului de cheltuieli aprobat, publicat pe pagina Web a instituției (<http://medicina-legala.md/ro/achizitii/>)

Planului de achiziții pentru 2023 realizat 96%, iar din totalul de 69 achiziții publice realizate se constată următoarea structură:

- 58 achiziții de mică valoare
- 2 achiziții prin cererea ofertelor de preț
- 2 achiziții prin licitație publică
- 4 achiziții prin negocieri fără publicare
- 3 acorduri adiționale la contractele existente

Din totalul de achiziții nu s-au înregistrat sau identificat neconformități. Au fost întocmite și prezentate Rapoarte privind monitorizarea și realizarea Planului de achiziții.

3.5. Managementul informațiilor

Centrul de Medicină Legală este o instituție cu acoperire republicană, ceea ce creează dificultăți de control al informațiilor, în special cele ce țin de activitatea expertală.

În așa mod, în colaborare cu PNUD în cadrul proiectului „A2J” CML a participat în procesul de proiectare și analiză a conceptului tehnic a sistemului informațional privind gestionarea dosarelor de expertiză judiciară (SIA GDEJ).

Era preconizată lansarea SIA GDEJ până la sfârșitul proiectului (anul 2023), însă din motive obiective, nedependente de CML, lansarea urmează a fi în anul 2024, urmare a prelungirii duratei proiectului.

3.6. Managementul comunicării

Managementul comunicării fiind o activitate inovativă, continuă să aducă roade și consolidare instituțională. În anul 2023 s-au întreprins măsuri de îmbunătățire a comunicării interne și externe în cadrul CML.

Astfel, toate ședințele săptămânale se petrec doar online, ce atestă o îmbunătățire a time-managementului. Tot online se desfășoară o serie de activități republicane, care pe lângă eficiența timpului are și o eficiență financiară, care reduce din cheltuielile de deplasare pentru CML.

A fost menținut registrul electronic al petițiilor, iar în cazurile mai dificile, s-au creat dosare administrative, care au permis examinarea profundă a petițiilor.

În anul 2023 din totalitatea intrărilor au fost înregistrate drept petiții 9 cazuri, în scădere cu anii 2022, 2021. Din numărul total de petiții doar 2 au fost întemeiate, vizând calitatea serviciilor și nerespectarea actelor normative, iar drept urmare a examinării lor au fost aplicate sancțiuni administrative pentru angajații vizați.

Centrul de Medicină Legală a fost deschis pe toată perioada anului pentru asigurarea audierii cetățenilor, însă nu a fost solicitată nici o audiere, din cauza specificului activității CML. În majoritatea cazurilor, cetățenii au nevoie de audiență neamânată, la momentul adresării, dorind să soluționeze probleme de expertiză medico-legală, din care cauză administrația CML a avut mai multe audiențe neprogramate, în măsura disponibilității.

Pe segmentul comunicării în anul 2023 a fost numit responsabil instituțional, care a monitorizat planul în domeniul comunicării, procedurile, documentele în managementul comunicării.

Transparența instituțională a CML a fost menținută prin publicarea informațiilor de interes public pe pagina WEB a instituției și pe pagina de socializare a CML (FB).

A fost monitorizată presa (mass-media) privind reflectarea activității CML, în care nu sunt apariții obiectiv negative.

3.7. Managementul calității

În anul 2023 au continuat activitățile de consolidare a sistemelor de management al calității. Au fost susținute cu succes toate auditurile de calitate. S-a menținut și dezvoltat în continuare Sistemul Integrat de Management al Calității.

Sistemul de management al calității este unul mai puțin cunoscut și implementat în domeniul public, fapt care creează dificultăți de dezvoltare a lui, sub mai multe aspecte, principalele fiind cel financiar și al resurselor umane. În pofida celor menționate, CML dezvoltă, extinde și menține Sistemul Integrat de Management al Calității prin care poate demonstra relevanța probelor furnizate – a rapoartelor de expertiză.

Rezumând rezultatele obținute pe domeniul Managementului calității pot fi enumerate următoarele:

- confirmat prin audituri Certificatul de conformitate a sistemului de management al calității SM SR EN ISO 9001:2015, eliberat de Organismul de certificare a sistemelor de management cu nr. SIMCERT – 048C, din 28.12.2021 (figura 3.2)
- obținut Certificatul de acreditare SM EN ISO/IEC 17025:2018 (figura 3.3)
- menținerea Nomenclatoarelor documentelor externe (NDE 7.5) și interne (NDI 7.5)
- elaborarea și actualizarea procedurilor și instrucțiunilor de lucru conform SIM
- difuzarea documentației ISO pe platformă electronică a informațiilor documentate ale sistemului de management al calității și instruirea/familiarizarea permanentă a personalului CML privind aplicarea SMC în practica de lucru
- realizarea testelor internaționale de competență (Proficiency Testing)
- dezvoltarea ISO 17025 pentru secția Biologie medico-legală și laboratorul genetic
- instruire în domeniul Sistemului de Management al Calității
- acțiuni de tratare a riscurilor și oportunităților
- auditarea internă și externă ISO
- acțiuni de tratare a neconformităților
- efectuat Control Intern Managerial, raportul prezentat MSMPS

ISO 9001:2015	 SIMCERT CERTIFICARE	ORGANISM DE CERTIFICARE A SISTEMELOR DE MANAGEMENT
ISO 9001:2015	CERTIFICAT de conformitate a sistemului de management al calității Centrul de Medicină Legală al Ministerului Sănătății al Republicii Moldova Republica Moldova, mun.Chîșinău, str.Korolenko 8	
ISO 9001:2015	Este conform cu cerințele: SM SR EN ISO 9001:2015 Domeniul de certificare: Expertize judiciare/extrajudiciare, constatări și cercetări medico-legale și psihiatrico-legale privind persoanele, cadavrele, obiectele biologice, corpurile delict, documentele medicale și asigurarea suportului științifico-metodic în acest domeniu, pentru a contribui la înfăptuirea justiției și îmbunătățirea asistenței medicale.	
ISO 9001:2015	Numărul certificatului: SIMCERT-048C Data emiterii: 28.12.2021	Certificare inițiată: 28.12.2021 Expirare certificare: 27.12.2024 Administrator SIMCERT Gheorghe ȚURCANU
Recertificare: până la data expirării ciclului de certificare Valabilitatea prezentului certificat - 3 ani, condiționată de supravegherile anuale SIMCERT SRL, str. Benuleșcu Bodoni 57/1, of.324, mun.Chîșinău, Republica Moldova		

ISO 9001:2015	 SIMCERT CERTIFICARE	ORGANISM DE CERTIFICARE A SISTEMELOR DE MANAGEMENT
ISO 9001:2015	Anexa la CERTIFICATUL nr. SIMCERT - 048C de conformitate a sistemului de management al calității Centrul de Medicină Legală al Ministerului Sănătății al Republicii Moldova Sediul juridic/Oficiu administrativ: Republica Moldova, mun.Chîșinău, str.Korolenko 8	
ISO 9001:2015	Domeniul de certificare: Expertize judiciare/extrajudiciare, constatări și cercetări medico-legale și psihiatrico-legale privind persoanele, cadavrele, obiectele biologice, corpurile delict, documentele medicale și asigurarea suportului științifico-metodic în acest domeniu, pentru a contribui la înfăptuirea justiției și îmbunătățirea asistenței medicale. Activități realizate conform specialităților: 23.01. Expertiza cadavrelor și a părților de cadavre umane; 24.01. Expertiza persoanelor; 25.01. Expertiza în baza documentelor, în limitele competenței specialității de expertiză medico-legală, a cadavrelor, persoanelor și a obiectelor biologice de origine umană; 25.02. Expertiza calității asistenței medicale; 26.01. Expertiza biologică; 26.02. Expertiza toxicologică; 26.03. Expertiza histologică; 26.04. Expertiza medico-criminalistică; 26.05. Expertiza genetică; 27.01. Expertiza psihiatrico-legală în condiții de ambulatoriu/staționar; 27.02. Expertiza psihiatrico-legală în baza documentelor; 28.01. Expertiza psihiatrico-psihologică legală în condiții de ambulatoriu/staționar; 29.01. Expertiza clinico-psihologică în condiții de ambulatoriu; 29.02. Expertiza clinico-psihologică în baza documentelor; 30.01. Expertiza psihiatrico-narcologică în condiții de ambulatoriu / staționar	
ISO 9001:2015	28.12.2021	Administrator SIMCERT Gheorghe ȚURCANU
Aceasta anexa este valabilă numai însoțită de Certificatul de Conformitate SIMCERT SIMCERT SRL, str. Benuleșcu Bodoni 57/1, of.324, mun.Chîșinău, Republica Moldova		

Figura 3.2. Certificatul de conformitate ISO 9001:2015

CENTRUL NAȚIONAL DE ACREDITARE DIN REPUBLICA MOLDOVA MOLDAC str. Vasile Alecsandri, 1, oficiul 205, MD-2009, mun. Chișinău, Republica Moldova	
	
MOLDAC este semnată EA - MLA pentru încercări CERTIFICAT DE ACREDITARE Nr. LÎ - 136 MOLDAC declară că: SECȚIA TOXICOLOGIA MEDICO-LEGALĂ DIN CADRUL CENTRULUI DE MEDICINĂ LEGALĂ Adresa juridică/sediul central: MD-2025, mun. Chișinău, str. Vl. Korolenko, 8, Adresa locației: MD-2025, mun. Chișinău, str. Vl. Korolenko, 8, satisface cerințele SM EN ISO/IEC 17025:2018 și este competent să efectueze încercări, definite în Anexa la prezentul Certificat de Acreditare. Certificatul este valabil numai însoțit de Anexa din 16.01.2023, care constituie parte integrantă a acestui Certificat de Acreditare. Acreditarea acordată este valabilă cu condiția îndeplinirii în mod continuu a criteriilor de acreditare stabilite de MOLDAC.	
 Director	Data acreditării inițiale: 16 ianuarie 2023 Data expirării: 15 ianuarie 2027 Iurie FRIPTULEAC
Reproducerea parțială a acestui Certificat este interzisă Valabilitatea prezentului Certificat poate fi verificată pe site-ul www.acreditare.md	

Figura 3.3. Certificatul de acreditare SM EN ISO/IEC 17025:2018

Concluzii

1. În anul 2023 au fost realizate 34546 de expertize, constatări și cercetări medico-legale, iar raportând numărul de examinări la normativele existente, observăm o depășire cu 32% a volumului de lucru îndeplinit, general, per instituție.
2. În anul 2023, volumul de lucrări a fost unul previzibil îndeplinit în proporție de 99,8%, urmare a unui management efektiv.
3. În pofida diminuării fluxului de moarte non-violentă, unele secții teritoriale (Orhei, Cimișlia, Cahul, Bălți, Ungheni) înregistrează în continuare un volum de lucru de peste 140-220%, cu precădere în teritoriile în care sunt mai multe raioane spre deservire.
4. A scăzut nesemnificativ numărul de investigații biologice, însă crește tot mai mult numărul de solicitări pentru cercetări ADN, beneficiarii optând pe servicii de înaltă calitate și precizie, în pofida costurilor.
5. Chiar dacă din anul 2021 se constată o creștere a ponderii morții violente de la 26,6% în anul 2020 la 42,19% în anul 2021 și 41,7% în anul 2022, din contul scăderii numărului de cazuri de moarte non-violentă, ce reprezintă un indicator pozitiv, în anul 2023 se atestă o ușoară scădere, din contul trimerilor nejustificate pentru autopsia medico-legală, organele de drept utilizând diverse „tehnici” procedurale.
6. Activitatea CML a fost asigurată de 284,75 funcții, acoperite – 268,5 de 215 persoane fizice (75,5%), o bună parte fiind angajați prin cumul până la 1,5 salarii, fiindcă CML se confruntă cu o criză a resurselor umane, iar angajații fiind nevoiți să accepte astfel de condiții. În anul 2023 raportul dintre medicii legiști angajați și eliberați a constituit 50%.
7. În majoritatea teritoriilor s-au obținut termeni rezonabili de finisare a expertizelor (30 zile).
8. S-au realizat audituri pe intern dar și prin feedback-uri de la beneficiari a calității rapoartelor de expertiză, unde se mai constată neconformități, determinate de calitatea resurselor umane, de gradul de moralitate, de volumul mare de lucru.
9. În 2023 CML a continuat politică de promovare instituțională, prin comunicare cu mass-media, vizibilitate pe social-media, TV și altele, dezvoltând încrederea populației în serviciile medico-legale.
10. CML a dezvoltat și menținut un dialog constructiv cu beneficiarii și instituțiile partenere.
11. În 2023 CML s-a angajat în mai multe activități de îmbunătățire și dezvoltare instituțională cu suportul PNUD, IRP, CDF, Invento și alții, prin intermediul proiectului „A2J”.
12. Instituția noastră a fost angajată în mai multe exerciții de revizuire a cadrului normativ, ce vizează activitatea domeniului de medicină legală, dar și de realizarea a politicilor publice.
13. Suportul științifico-metodic a fost realizat prin publicarea lucrărilor științifice, inovațiilor (21), organizarea a 4 evenimente științifice, participarea la 44 foruri

- științifice, participarea la elaborarea procedurilor operaționale, schimb activ de experiență cu Georgia, Armenia, România, s-a asigurat suportul metodic, sistematizarea și diseminarea informațiilor științifico-metodice, activități de formare continuă și altele.
- 14.În anul 2023 bugetul precizat al CML a constituit 74 766,8 mii lei, care a fost executate în proporție de 97,3%. Bugetul neexecutat (2,7%) a fost din contul economiilor obținute din achiziții, management economic, dar și prin neexecutarea unor lucrări/servicii contractate, majoritatea fiind din cauza agenților economici care nu s-au putut onora în întregime obligațiunile contractuale.
- 15.Planul precizat de prestare a serviciilor cu plată a fost realizat în proporție de 124,95% (30 988,5 mii lei)
- 16.CML a beneficiat în anul 2022 de Venituri efective cu titlu gratuit și din donații în valoare sumară de 941 248,55 lei.
- 17.84,4% din cheltuielile instituției au fost destinate retribuirii muncii, inclusiv taxele aferente.
- 18.CML continuă să mențină Sistemul Integrat de Management al Calității, a susținut cu succes auditurile de calitate în conformitate cu certificatele obținute (Certificat de conformitate ISO 9001:2015, obținut în 2021 și Certificatul de acreditare SM EN ISO/IEC 17025:2018, obținut în 2023)
- 19.În anul 2023 a fost pus un accent deosebit pe calitatea produselor, au fost auditate 11 secții, care s-au soldat cu o îmbunătățire semnificativă a lucrărilor medico-legale.
- 20.În luna octombrie 2023 a fost aprobată o majorare a salariilor de până la 35%, în special pentru funcțiile de medic-legist, însă această majorare a fost doar o ajustare a deficitului creat până la acel moment, nu și un exercițiu de impact, care ar putea îmbunătăți situația resurselor umane, cu care se confruntă CML la moment.
- 21.Cu regret constatăm că CML a devenit și mai necompetitivă, în anul 2023 fiind nevoit să închidă/suspende 5 secții raionale, situație care poate fi recuperată pe termen mijlociu sau chiar lung, dacă nu pune accent pe motivarea profesională corespunzătoare.

Obiective 2024

Obiectivul principal pentru anul 2024 continuă a fi menținerea și îmbunătățirea calității serviciilor medico-legale, termenilor de efectuare a expertizelor și asigurarea experților medico-legali cu cadru normativ și suport științifico-metodic în domeniu ce ar garanta expertize medico-legale pertinente.

Îmbunătățirea dialogului cu beneficiarii și instituțiile partenere, ce va asigura o colaborare durabilă cu beneficiarii și instituțiile partenere, dar și beneficiari satisfăcuți de serviciile medico-legale oferite de CML

Cu suportul autorităților centrale se vor propune soluții de rezolvare a crizei resurselor umane în CML. Resursele umane reprezintă fondul de bază al expertizelor judiciare și formarea inițială, continuă a experților judiciari, dezvoltarea profesională a lor și a personalului conex trebuie să reprezinte un obiectiv principal al fiecărei instituții de expertiză. Doar prin expertize medico-legale se asigură înfăptuirea justiției în cazurile de violare a vieții, sănătății și demnității persoanei.

O altă necesitate de dezvoltare a CML este direcționată spre perfecționarea cadrului normativ în domeniu, care la moment are mai multe imperfecțiuni.

CML operează cu un Regulament de organizare și funcționare învechit, din ce se conturează obiectivul de modificare a ROF-ului, în corespundere cu toate normele actuale.

Dezvoltarea continuă a suportului științifico-metodic, care ar asigura calitatea, veridicitatea, credibilitatea și recunoașterea rezultatelor expertizelor medico-legale.

Asigurarea uniformității și calității expertizelor prin îmbunătățirea proceselor operaționale de realizare a expertizelor medico-legale, punând la dispoziția executorilor de expertize proceduri operaționale, ghiduri, instrucțiuni, regulamente, standarde și altele.

Sporirea performanței și imaginii instituționale printr-un sistem de management organizațional – sistem care urmează a fi fortificat, bazat pe principii teoretice, științifico-practice și metodice.

Ascensiunea dinamismului planificării și utilizării resurselor financiare, cu o bună funcționare a instituției și utilizarea efectivă și eficientă a banilor publici.

Asigurarea necesităților instituționale cu mijloace tehnice, echipament, consumabile, ce fa oferi o garanție de prestare a serviciilor medico-legale fără întreruperi.

Îmbunătățirea proceselor de comunicare internă și externă a CML.

Dezvoltarea și implementarea SIA GDEJ, cu suportul PNUD.

Continuarea activităților de fortificare a serviciului, inclusiv cu suportul partenerilor de dezvoltare.

Dezvoltarea și extinderea sistemului de management al calității în CML, cu obținerea Certificatelor de acreditare ISO 17025 și ISO 17020, pentru Secția Biologie medico-legală, cercetarea cadavrului și a persoanei.

Anexe

Lista publicațiilor realizate în anul 2023 de către colaboratorii CML:

1. BACHYNSKYI, V. T.; PĂDURE, A.M. Comparative analysis of the training of doctor – forensic medical expert in Ukraine and European countries. In: Forensic-medical examination, 2023, nr. 1, p. 5-9. ISSN 2218-838X
2. BONDAREV A., PĂDURE A., LUNGU E. Characteristics of clinical and medico-legal diagnosis in cases of discrepancy. Rom J Leg Med, 2022, nr. 30, p. 264-267. (IF 0,164). DOI: 10.4323/rjlm.2022.264. ISSN 1221-8618.
3. BONDAREV, A., PĂDURE, A., JELEZNAIA-BONDAREVA, M., TRUBNER, K. Use of musculoskeletal ultrasound in medico-legal examination of living persons. In: Rechtsmedizin, Band 33, Heft 4, 2023: Abstracts of the 102th Annual Congress of the German Society of Legal Medicine. Jahrestagung der DGRM, p. 366. ISSN 1434-5196
4. GLAVAN, P. (cond. șt. – Andrei Pădure) Consolidarea capacității medicilor în oferirea unui răspuns eficient la cazurile de violență în familie. În: Culegere de rezumate ale Conferinței Științifice Anuale a USMF „Nicolae Testemițanu” Cercetare în Biomedicină și Sănătate: calitate, excelență și performanță. Chișinău, 2023, p. 111. ISSN 2345-1467
5. GRAMMA R., PĂDURE A. The risk of error in medication prescription – legal and institutional gaps. Rom J Leg Med, 2022, nr. 30, p. 284-288. (IF 0,164). DOI: 10.4323/rjlm.2022.264. ISSN 1221-8618.
6. LUNGU E., ȘARPE V., COVATA S. Particularities of lethal head injuries in children. Rom J Leg Med, 2022, nr. 30, p. 163-165. (IF 0,164). DOI: 10.4323/rjlm.2022.264. ISSN 1221-8618.
7. NICORICI, A., JELEZNAIA-BONDAREVA, M. (cond. șt. – Andrei Pădure) Identificarea leziunilor țesuturilor moi prin ultrasonografie în scopuri medico-legale. În: Culegere de rezumate ale Conferinței Științifice Anuale a USMF „Nicolae Testemițanu” Cercetare în Biomedicină și Sănătate: calitate, excelență și performanță. Chișinău, 2023, p. 9. ISSN 2345-1467
8. PĂDURE A., LUNGU E., TOPOREȚ N., BONDAREV A., NICORICI A. Provocările și greșelile în diferențierea traumei cranio-cerebrale de accidentul vascular cerebral în practica medico-legală. Legea și viața, 2023, Ediție specială, p. 105-108, ISSN 2587-4365. E-ISSN 2587-4373
9. PĂDURE, A., BONDAREV, A., IACHIMOV, O., TRUBNER, K. Combined mechanical asphyxia: thoraco-abdominal compression and positional asphyxia. În: Rechtsmedizin, Band 33, Heft 4, 2023: Abstracts of the 102th Annual Congress of the German Society of Legal Medicine. Jahrestagung der DGRM, p. 368. ISSN 1434-5196.
10. PĂDURE, A., GLAVAN, P., BONDAREV, A., SPINEI, L., CAZACU, D. Medico-legal identification of physical domestic violence – Research project. Proceedings of the 15-th edition of Euroinvent european exhibition of creativity and innovation. Iași, România, 2023. p. 165-166. ISSN 2601-4564
11. POSTICA, D. (cond. șt. – Andrei Pădure) Neglijența privind copiii – manifestare a violenței în familie. În: Culegere de rezumate ale Conferinței Științifice Anuale a USMF „Nicolae Testemițanu” Cercetare în Biomedicină și Sănătate: calitate, excelență și performanță. Chișinău, 2023, p. 582. ISSN 2345-1467.
12. POSTORONCĂ, V., COȘLEȚ, M., ȘARPE, V., LUNGU, E., DOLEA, I., IONIȚĂ, L., BOZIANU, S. Ghidul expertului judiciar. Chișinău: Tipografia „Bons Offices”, 2022-23, 90p.
13. ȘARPE, V., ROTARU, V. Cercetare empirică: aprecierea raportului de expertiză medico-legală de către instanța de judecată. Revista Institutului Național al Justiției, 2023, 1(64), p. 42-47, ISSN 1857-2405
14. TOPOREȚ N., PĂDURE A., BONDAREV A., GLAVAN P. Role of the health system and forensic medical investigations in proving domestic violence. Rom J Leg Med, 2022, nr. 30, p. 200-203. (IF 0,164). DOI: 10.4323/rjlm.2022.200. ISSN 1221-8618
15. CUVȘINOV, I., Aspecte contemporane a procedurii de dispunere a efectuării expertizelor în comisie

16. CUVȘINOV, I., Posibilitățile Centrului de Medicină Legală în calitate de bază clinică pentru studenții Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare”
17. PĂDURE, A., Tendințele tragerii la răspundere juridică a personalului medical după date medico-legale” Conferința Științifică națională cu participare internațională „Dimensiuni private și publice în dreptul medical
18. TOPOREȚ, N., PĂDURE, A. Utilizarea chestionarului de identificare a profilului victimei torturii fizice. Certificat de inovator nr.6078, eliberat de USMF “Nicolae Testemițanu” la 08.06.2023
19. PĂDURE, A., SPINEI, L., BONDAREV, A., CAZACU, D., GLAVAN, P. Utilizarea chestionarului de evaluare a necesităților de instruire a medicilor și mediciniștilor în domeniul violenței în familie. Certificat de inovator nr.6151, eliberat de USMF “Nicolae Testemițanu” la 10.11.2023
20. PĂDURE A., LUCHIN L., MOKANYUK O. Valoarea paletelor cromatice în activitatea medico-legală. Certificat de inovator nr.6140, eliberat de USMF “Nicolae Testemițanu” la 06.10.2023
21. PĂDURE A., LUCHIN L., MOKANYUK O. Valoarea riglei criminalistico-cromatice în activitatea medico-legală. Certificat de inovator nr.6141, eliberat de USMF “Nicolae Testemițanu” la 06.10.2023

Lista forurilor științifice din 2023 la care angajații CML au luat parte:

Internaționale

1. Научно-практическая конференция «Современные аспекты судебно-медицинской практики молекулярно-генетических исследований», Moscova, 19.01.2023
2. Научно-практическая конференция «Выполнение лабораторных и инструментальных исследований при производстве судебно-медицинских экспертиз», Moscova, 16.02.2023
3. Научно-практическая конференция «Новые возможности лучевых методов исследования в судебной медицине», Moscova, 23.03.2023
4. Международная научно-практическая конференция «Актуальные вопросы совершенствования судебно-экспертной и правоохранительной деятельности», Kropivnitsky, Ucraina, 24.03.2023
5. X Юбилейный Международный конгресс «Актуальные вопросы судебной медицины и экспертной практики – 2023», Moscova, 19-20.04.2023.
6. Научно-практическая конференция «Вопросы эпидемиологической безопасности в профессиональной судебно-медицинской деятельности», Moscova, 20.04.2023
7. Научно-практическая конференция «Современный подход к судебно-медицинской оценке черепно-мозговой травмы», Moscova, 18.05.2023
8. Научно-практическая конференция «Современные тенденции судебно-химических исследований», Moscova, 22.06.2023
9. Научно-практическая конференция «Практические аспекты работы специалиста в области судебной медицины при осмотре места происшествия и трупа», Moscova, 20.07.2023
10. 102-lea Congres al Societății Germane de medicină legală, Jena, Germania, 11-15.09.2023
11. Научно-практическая конференция «Организация охраны труда среднего медицинского персонала в учреждениях судебно-медицинской экспертизы», Moscova, 14.09.2023
12. Conferința Internațională de Medicină Legală, ediția a VI-a, Cluj-Napoca, România, 28.09-01.10.2023
13. Conferința „Analize medico-farmaceutice de laborator: De la concepte teoretice la aplicații practice”, Galați, România, 6-8.10.2023
14. Научно-практическая конференция «Вехи истории в заключениях судебно-медицинских экспертиз», Moscova, 19.10.2023
15. International Scientific and Practical Conference „Current Issues of Forensic Expertise and Forensics”, Kharkiv, Ucraina, 10.11.2023
16. Научно-практическая конференция «Диагностические маркеры внезапной смерти в молодом возрасте», Moscova, 16.11.2023

17. IX Всероссийский съезд судебных медиков с международным участием „Судебно-медицинская наука и экспертная практика: Задачи, пути совершенствования на современном этапе”, Moscova, 22-24.11.2023
18. Conferința de psihiatrie și psihologie medico-legală: inter și transdisciplinaritate, ed. a 3-a, Sibiu, România, 23-25.11.2023
19. Научно-практическая конференция «Морфологическая диагностика причин смерти детей и новорожденных», Moscova, 21.12.2023

Foruri naționale

20. Atelier de lucru „Activitatea echipei de intervenție în cazurile de violență sexuală: colaborare și perspective” 17.01.2023
21. ANSP Workshop „Poison centre: Benefits and main elements. Human biomonitoring”, 7-8.02.2023
22. Cursul de instruire „Răspunsul sistemului de sănătate la cazurile de violență sexuală”, 2-3.03.2023
23. Cursul de instruire University of Tartu „Estimation of Measurement Uncertainty in Chemical Analysis”, 21.03-04.05.2023
24. Masă rotundă „Evaluarea funcționalității echipei comune de intervenție în cazurile de violență sexuală”, 27.03.2023
25. Conferința științifico-practică internațională „Cercetarea calitativă a locului săvârșirii faptei – factor important în efectuarea expertizelor judiciare ulterioare”, 14.04.2023
26. Conferința științifico-practică „Familia contemporană între tradiție și lege”, 12.05.2023
27. Conferința științifico-practică „Provocări actuale în diagnosticul și tratamentul depresiei”, 12.05.2023
28. Webinarul republican „Principiile de elaborare a diagnosticului medico-legal și standardizarea documentării cercetărilor medico-legale”, 25.05.2023
29. MOLDAC Conferința dedicată zilei Mondiale a Acreditării cu genericul: „Acreditarea: Susținerea viitorului comerțului global”, 03.06.2023
30. Conferința națională „Realizarea dreptului copiilor victime sau martori ai violenței la protecție și acces la servicii specializate”, 15.06.2023
31. Conferința științifică a anesteziologilor și reanimatologilor din Republica Moldova cu participare internațională, 08.09.2023
32. Masa rotundă „Coordonarea cooperării interinstituționale și intersectoriale în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei în familie”, 04.10.2023
33. Masa rotundă internațională științifico-practică „Mijloacele tehnico-științifice în serviciul expertizei judiciare”, 6.10.2023
34. Conferința Științifică Internațională: „Sănătatea, medicina și bioetica în societatea contemporană: studii inter și pluridisciplinare” Ed. a VI-a, Chișinău, 6-7.10.2023
35. Al 3-lea Congres Internațional cu genericul: „Toți împreună pentru sănătatea mintală: trauma și prețurile ei pentru umanitate”, 12-15.10.2023
36. Atelierul de instruire „Asigurarea unei abordări integrate pentru o mai bună soluționare a cazurilor de violență în familie”, 19-20.10.2023
37. Conferința Științifică Anuală a USMF „Nicolae Testemițanu” „Cercetare în Biomedicină și Sănătate: calitate, excelență și performanță”, 18-20.10.2023
38. Curs de instruire „Prezentarea rezultatelor încercărilor și raportarea conformității cu specificația în conformitate cu SM EN ISO/IEC”, 27.10.2023
39. Atelierul de instruire „Asigurarea unei abordări integrate pentru o mai bună soluționare a cazurilor de violență în familie”, 09.11.2023
40. Atelier de lucru „Cartografierea inițiativelor de impact în contextul realizării Studiului „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova”, 23-24.11.2023

41. Curs de instruire „Stabilirea intervalului de etalonare a echipamentelor în conformitate cu Ghidul ILAC-G24:2022”, 06.12.2023
42. Conferința științifico-practică cu genericul: „Inovații în recuperarea tulburărilor de spectru autist. Revizuirea protocolului clinic național”, 07.12.2023
43. Conferința Științifică națională cu participare internațională „Dimensiuni private și publice în drept medical”, 14.12.2023
44. Cursul practic de lucru cu sistemul HPLC/MS (sistem de cromatografie de lichide de performanță înaltă cu mass-spectrometrie tandem) pentru determinarea substanțelor psihoactive în cadrul Biroului Național de Expertize din cadrul Academiei Naționale de Științe din Republica Armenia, 19-22.12.2023

Comunicări:

1. PĂDURE, A., LUNGU, E., TOPOREȚ, N., BONDAREV, A., NICORICI, A. Provocările și greșelile în diferențierea traumei cranio-cerebrale de accidentul vascular cerebral în practica medico-legală. Conferința științifico-practică internațională „Cercetarea calitativă a locului săvârșirii faptei – factor important în efectuarea expertizelor judiciare ulterioare”, 14.04.2023
2. CAZACU, V., ANTOCI, A., MARDARI, E., ȚÎNȚARI, E., POMOGAIBOG V. Prezentarea publică „Sincer despre Schizofrenie: Ghid dedicat îngrijitorilor și membrilor familiei” Societatea Psihiatrilor, Narcologilor, Psihoterapeuților și Psihologilor Clinicieni din RM, 07.04.2023
3. PĂDURE, A., BONDAREV, A., GLAVAN, P. Evaluarea necesităților de instruire a medicilor și mediciniștilor privind violența în familie – perspective și provocări. Conferința internațională științifico-practică „Familia contemporană între tradiție și lege”, 12.05.2023
4. NICORICI, A., JELEZNAIA-BONDAREVA, M. Identificarea leziunilor țesuturilor moi prin ultrasonografie în scopuri medico-legale. Culegere de rezumate ale Conferinței Științifice Anuale a USMF „Nicolae Testemițanu” Cercetare în Biomedicină și Sănătate: calitate, excelență și performanță. Chișinău, 18.10.2023
5. GLAVAN, P. Consolidarea capacității medicilor în oferirea unui răspuns eficient la cazurile de violență în familie. Culegere de rezumate ale Conferinței Științifice Anuale a USMF „Nicolae Testemițanu” Cercetare în Biomedicină și Sănătate: calitate, excelență și performanță. Chișinău, 18.10.2023
6. PĂDURE, A. The evolution of medical specialists involvement in judicial disputes according to the medico-legal data. Congresul Societății de Anesteziologie și Reanimatologie – SARRM 2023, 7-9.09.2023
7. PĂDURE, A. Tendințele tragerii la răspundere juridică a personalului medical după date medico-legale Conferința Științifică națională cu participare internațională „Dimensiuni private și publice în dreptul medical” 14.12.2023
8. BONDAREV, A., PĂDURE, A., LUNGU, E. Causes of diagnosis discrepancies and their characteristics. The International Conference of Forensic Medicine 6th edition. Cluj-Napoca, România, 28.09-1.10.2023
9. GLAVAN, P., PĂDURE, A., BONDAREV, A., SPINEI, L., CAZACU, D. Exploring knowledge and perceptions of domestic violence among medical students and physicians in the Republic of Moldova. The International Conference of Forensic Medicine 6th edition. Cluj-Napoca, România, 28.09-1.10.2023
10. PĂDURE, A., BONDAREV, A., GLAVAN, P., PĂDURE, Ad. The health system response to cases of sexual violence in the Republic of Moldova. The International Conference of Forensic Medicine 6th edition. Cluj-Napoca, România, 28.09-1.10.2023
11. TOPOREȚ, N., PĂDURE, A., ZUBCO, A. Impact of inadequate medical documentation of persons in custody injuries on medico-legal conclusions. The International Conference of Forensic Medicine 6th edition. Cluj-Napoca, România, 28.09-1.10.2023

Postere:

1. BONDAREV, A., PĂDURE, A., JELEZNAIA-BONDAREVA, M., TRUBNER, K. Use of musculoskeletal ultrasound in medico-legal examination of living persons. The 102th Annual Congress of the German Society of Legal Medicine. Jahrestagung der DGRM. 11-15.09.2023
2. PĂDURE, A., BONDAREV, A., IACHIMOV, O., TRUBNER, K. Combined mechanical asphyxia: thoraco-abdominal compression and positional asphyxia. The 102th Annual Congress of the German Society of Legal Medicine. Jahrestagung der DGRM. 11-15.09.2023